

Ter afsnijding van misverstand: ik zou niet graag de Geref. Kerken voor haar deel zien verklaren, wat de chr. geref. kerk heeft beweerd ten aanzien van zichzelf in 1919. Zie, wat ik onlangs schreef over de beweeglijkheid van het instituut. Een instituut, dat zelf, door welke oorzaak ook, de schuld draagt dat geloovigen er buiten blijven, vervalt in het kwaad der secte. Deze erkenning is natuurlijk heel wat anders dan een pluriformiteitstheorie. Want deze stompt den prikkel tot samenvoegen van wat bijeenhoort, af.

Wat is kleingeloof?

De B. Holwerda schrijft in „Amersf. Kb.” het volgende:

Het is voldoende bekend, dat den laatsten tijd onder ons ook eenige deining was, tengevolge van misstanden en meningsverschillen inzake het geloof.

En 'k denk er natuurlijk niet aan, me in die wetenschappelijke debatten te mengen; en nog minder voel ik er iets voor vooruit te lopen op de behandeling, die ook van deze punten van de synode te wachten is.

Maar wel is me opgevallen, dat in die discussies ook aandacht is geschonken aan allerlei termen en onderscheidingen, die we hier, voor 'n goed deel in navolging van de Schrift, plegen te maken. Ik bedoel de kwesties van „klein geloof” en „zwak geloof”, alsmede de betekenissen van „verzekerd worden”, vooral in verband ook met de zinsnede in de Catechismus, „dat elk bij zichzelf van zijn geloof uit de vruchten verzekerd zij” (Zondag 32).

't Wil me voorkomen, dat wij zoo langzamerhand aan die termen een andere betekenis gaan geven, dan ze in de Schrift hebben. En nu zeg ik niet, dat dat nooit mag voorkomen. Soms is de nood ons opgelegd, een woord een heel speciale betekenis toe te kennen.

Maar over het algemeen lijkt het me toch niet wenschelijk, dat in het kerkelijk-theologisch spraakgebruik de woorden een andere betekenis hebben dan in den Bijbel. Dat wekt maar verwarring bij de menschen, als ze hun Bijbel lezen. En in de tweede plaats vertroebelt het ook de discussies, omdat de menschen dan heel licht langs elkaar heenredeneeren. Hanteert men dus een term in een andere dan de bijbelsche betekenis, dan verdient het aanbeveling, dat er duidelijk bij te zeggen.

Ik meen, dat zoodoende ook het debat over het geloofscap niet altijd even helder is geweest.

Wij spreken van „klein geloof” en „zwak geloof”, maar denken dan daarbij aan wat we plegen te noemen het „toevluchtnemend geloof”. U weet: die onderscheiding maken we ook nogal eens: tusschen vertrouwend (verzekerd) en toevluchtnemend geloof. Nu laat ik in het midden, hoe we over die onderscheiding hebben te denken; ik constateer eenvoudig het gebruik ervan. Het vertrouwend geloof is het geloof, waarbij men vast verzekerd is van het persoonlijk deel aan den Heere Christus en Zijn heil. Het toevluchtnemend geloof zien we evenwel daar, waar iemand wel om die zekerheid bidt, er vurig naar verlangt, maar momenteel zich toch nog niet de zaligheid durft toewijden. Me dunkt: zoo mag ik het wel ongeveer omschrijven.

In den regel ziet men dan het toevluchtnemend geloof als voorstadium van het vertrouwend geloof. Het eerste is aarzelen, onzeker, schroomvallig; het tweede is vast en vrijmoedig. Meestal noemt men nu dat proces, waarbij iemand langzamerhand zijn aarzeling overwint en tot het vaste vertrouwen komt, „verzekerd worden”. Verzekerd worden is dan dus een psychisch gebeuren, waarbij het komt van weinig zekerheid tot veel zekerheid, van het heilbegeerig zoeken tot de vrijmoedigheid des geloofs.

En in dit raam hanteeren we dan ook de termen „klein geloof” en „zwak geloof”, en de zin van „klein” en „zwak” is zakelijk dezelfde als die van „toevluchtnemend”.

Klein = zwak = toevluchtnemend. We willen nu eens even letten op de bijbelsche gegevens. Alleen met het doel, dat we de Schrift verstaan en alle verwarring en misverstand inzake elkaars bedoeling voorkomen.

Wat is „klein geloof” in de Schrift? We vinden dat woord „kleingeloofige” o.a. in Matth. 8:26 („Wat zijt ge vreesachtig, gij kleingeloofigen?”). En daartegenover staat dan „groot geloof” in Matth. 15:28 („O vrouw, groot is uw geloof”).

Nu wijst evenwel de bekende theoloog Schlatter erop (Der Glaube im N.T., 4. Aufl., 111 v.), dat kleingeloof niet is een geloof, dat maar heel zwak en aarzelen geïfend wordt; niet een geloof van heel geringe intensiteit. Maar: een geloof, dat weer losgelaten wordt, dat zich niet handhaaft. Het wil zeggen, dat de activiteit van het geloof in een andere, moeilijker situatie onderbroken wordt. Het is, dat iemand kort is in het gelooven, zooals wij zeggen, dat iemand „kort is van memorie”: hij houdt het niet vol. Kleingeloofig is dus niet, dat iemand geregeld slechts aarzelen geloof; maar het betekent, dat iemand die vroeger kwam tot de daad van het zekere vertrouwen, het in een nieuwe situatie niet doet.

Laten we het maar concreet zien bij de discipelen in het schip. Wat voor geloof hadden die menschen? Een toevluchtnemend geloof, waarbij ze eigenlijk nooit zeker wisten, dat de Heiland hen verlost? Maar ze vertrouwen op Hem! Ze gelooven in Hem! Ze doen dat zoo maar, zonder aarzelen! Alleen nu, tijdens den storm, slaat hun de schrik om 't hart. Jezus had altijd voor hen gezorgd, maar zou Hij nu weer hen beveiligen in deze groote gevaren? Nu, op dit moment, zijn ze hun vertrouwen van anders, kwijt.

Daarom staat op de parallelplaats Marc. 4:10: „Hoe hebt ge geen geloof?” en in Luc. 8:25:

„Waar is uw geloof?” Daaruit blijkt, dat Jezus met kleingeloof bedoelt, dat hun geloof-van-vroeger nu niet geïfend wordt; Hij vindt het niet maar aarzelen, maar hij kan het heelmaal niet vinden. Want anders zouden of dachten ze altijd, als het even donker werd: Jezus zal wel zorgen. Maar op dit moment zijn ze angstig: zou Hij ons nu wel redden?

Kleingeloof, zoo zou ik als eerste conclusie het willen formuleeren — kleingeloof is iets heel anders dan het „toevluchtnemend” geloof. Kleingeloof is niet de bestendige onzekerheid; niet de permanente aarzeling. Maar kleingeloof is: het een moment absoluut zeker, het volgende moment is alle zekerheid weg.

Erg goed tekenen heb ik nooit gekund; maar ik zou het willen voorstellen als het geloof-van-de-stippelijntje:-----

De geloofsactiviteit handhaaft zich niet, maar wordt onderbroken.

„Polemiek” van „Friesch Kerkblad”.

In mijn beantwoording van ds J. Douma te Britsum betreffende 't geval John Knox heb ik hem, naar ik meen, met de stukken aangetoond (5 April j.l.) hoezeer hij zich vergiste in enkele stellige beweringen. Teneinde te voorkomen dat ds Douma op andere punten oversprong, liet ik voorloopig het bij één punt, om het volgende aan te snijden, als hij het eerste had afgehandeld. Volgens ds Douma's stellige bewering was „resipiscencia” bekeering, niet berouw. Ik bewees, dat die bewering niet te handhaven was.

Erkent ds Douma dit nu? Teneinde zoo mee te werken aan een broederlijke polemiek, die de kwestie verder helpt?

Ach neen; met luchtigen pas loopt hij daárover heen, en schept alvast een sfeer, door de voorafgaande tirade:

Voor eenigen tijd wandelde ik na afloop van een vergadering met een vriend uit de dagen, toen wij nog samen de lagere school bezochten. Hij, die als Hoofd eener Gereformeerde School kerkelijk van harte meeleefde, sprak mij over Calvin's correspondentie met Knox en kon al evenmin als ik daarin iets anders lezen, dan dat Calvin ook aan kinderen van Roomsche ouders, mits onder waarborg van een Christelijke opvoeding, den doop wenschte toegediend te zien. Ook voor hem was het absoluut zeker, dat het bij de in Knox' schrijven genoemde „afgodendienaars” niet gaat, zooals prof. Schilder verdedigt, over leden der Geref. kerk, zij het dan min sierlijke leden — dan was de vraag ook vrij onnoozel geweest — maar over nog Roomsche gebleven ouders. Hunne kinderen hadden, zegt Calvin, evenals die van geëxcommuniceerden, recht op den doop, omdat God Zijn verbondsbelofte „uitbreidt over duizend geslachten”, „de goddeloosheid der ouders den loop der genade niet afbreekt” en overal, „waar de belijdenis van het Christendom niet heelemaal uitgebluscht is, de kinderen in hun recht zouden worden gekort”, wanneer hun de doop onthouden werd.

Maar, hoe duidelijk ook mijn vriend dit alles was, toch verwachtte hij verder antwoord van prof. Schilder en vroeg geïnteresseerd: „It scil my binje, hwet er dêrop to sizzen hat”.

En ook ik maakte mij geen illusies. Als iemand artikelen schrijven kan over het groote verschil tusschen Christus als Middelaar en als Hoofd (terwijl bijv. in Art. I, VII van de Dordtsche Leeregels van Christus gezegd wordt: „denwelken Hij (God) ook van eeuwigheid tot een Middelaar en Hoofd van alle uitverkorenen, en tot een fundament der zaligheid gesteld heeft”); als iemand artikelen schrijft over het groote verschil tusschen symbolen en notae, symbolen en kenmerken der kerk, welke woorden Calvin als synoniemen gebruikt;

kortom, scholastische onderscheidingen weet te maken, waarbij die der Roomsche kerk tusschen latreia en douleia, aanbidding die God alleen toekomt en vereering die jegens de heiligen betaamt, waar een gewone Roomsche nooit goed terecht kan, nog maar kinderspel is —

dan kan zeker antwoord verwacht worden. En ik zei het mijn vriend na: it scil my binje.....

Tot zoover.

't Is wel een uiterst argumentvol gesprek, dat hier de plaats inneemt, die door degelijke bewijzen niet in beslag genomen wordt.....

Maar dat is tot daaraan toe.

Wat er verder volgt, is beneden pell.

De bij de dogmatiek van vóór en na zoo betekenisvolle kwestie van verbondsaluït met „Christus” als Hoofd vóór den tijd dan wel met de geloovigen in den tijd in den Middelaar, wordt hier gebagatelliseerd als ware ze, nota bene, door mij uitgevonden. En het schijnberoeft op de Dordtsche Leeregels, waar wel van uitverkorenen, doch juist niet van bondelingen gesproken wordt, dekt de lading niet. Wat ik dr Berkouwer deed opmerken, schijnt geheel ontgaan te zijn aan dezen voorlichter in „Fr. Kbl.”.

De onhoudbare beweringen van dr de Bondt inzake „symbolen” en „notae” worden nog eens gerepeterd, maar zonder dat er van de tegenargumenten nota genomen wordt. Als ik met de stukken bewijs, dat symbolen der kerk en kenmerken der ware contra de valsche kerk bij anderen oudtijds scherp onderscheiden worden, fantaseert ds Douma, dat ik de onderscheiding invoer. Argumentatie is weer afwezig. Zóó kan men de Ariezen, die niet meer lezen, van alles wijs maken. De vrienden raakt men zelf wel kwijt.

En intusschen warmen ds Douma en zijn vriend zich op: it scil my binje.

Maar ds Douma moet begrijpen, dat ik hier niet schrijf om hem en zijn partner aan een kijk-spel te helpen. Zoolang hij niet broederlijk behandeld worden wil, laat ik hem los, en verspil mijn tijd aan hem verder niet. Hij „maakt zich immers toch geen illusies?” Hij weet immers bij voorbaat, dat 't maar máákwerk is?

Had hij behoorlijk gecageerd, ik zou hem graag den broederdienst van verder antwoord bewezen hebben. Maar wie zóó reageert, snijdt den pas tot verder antwoord af, en heeft voorloopig afgedaan.

Teneinde den schijn te ontgaan, als zou ik niet meer weten te antwoorden, verklaar ik hier: indien er buiten de redactie van „Fr. Kbl.” om, ook maar vijf ingeschreven abonneés van ons blad zijn, die mij berichten, dat ze prijs stellen op beantwoording der nog niet behandelde „argumenten” van ds J. Douma, en die mij verlof geven, hun naam in dit verband te noemen, dan zal ik om hunnentwil alsnog het geval verder afhandelen. Anders gun ik ds Douma zijn verhelderende conversatie, al betreur ik zijn ingaan tegen de synodale wenschen nopens de polemiek.

Luchtfoto's.

De „Groene Amsterdammer” schreef:

De camera speelt een groote rol in dezen oorlog. Honderden foto's worden gemaakt gedurende verkenningsvluchten om te worden gemonteerd tot een gedetailleerde kaart, welke het vijandelijk gebied tot in de kleinste bijzonderheden toont. En behalve voor deze militaire doeleinden, wordt de camera ook gebruikt voor de propaganda in de neutrale landen. Want het maakt indruk, indien foto's worden gepubliceerd van vijandelijke vliegvelden, havens of verdedigingslinies, vooral indien men in de veronderstelling leeft, dat die foto's in oorlogstijd werden genomen.

De lucht-fotografie kwam eigenlijk pas goed tot ontwikkeling tijdens den vorigen oorlog en van de ervaring, toentertijd opgedaan, werd in de nu weer achter ons liggende periode van vrede dankbaar gebruik gemaakt. Groote gebieden, waarvan het in kaart brengen volgens de orthodoxe methodes jaren en jaren zou hebben gevorderd, werden van de lucht uit gefotografeerd en men verkreeg op die manier in enkele maanden een perfecte fotografische kaart, van groote waarde niet alleen voor de geographen, doch ook voor houtvesters en geologen. Met behulp der lucht-fotografie werden nieuwe kaarten gemaakt van steden en havencomplexen, de topografische dienst maakte dankbaar gebruik van dit nieuwe hulpmiddel om zijn bestaande kaarten up to date te brengen.

Luchtfoto's kwamen in de mode omdat zij beter dan andere foto's het onderwerp tot hun recht deden komen en diverse fotobureaux bezaten of een eigen vliegtuig of zij huurden geregeld een machine voor dit werk. In Engeland o.a. werd den lucht-fotografen weinig of niets in den weg gelegd en zoo kon het gebeuren, dat in den loop der jaren een enorme bibliotheek van luchtfoto's ontstond.

Iedere stad van eenige betekenis, iedere haven, marine-etablissemment, spoorwegstations, vliegvelden, enz. enz. werden „genomen” en uit deze collectie wordt thans geput. Op het eerste gezicht lijken die kiekjes echt, in werkelijkheid zijn ze vóór den oorlog gemaakt. Soms vertoonen ze korte schaduwen, hetgeen er op wijst, dat de foto onmogelijk kan zijn genomen in het najaar of den winter. Soms ook komen gebouwen, welke den laatsten tijd zijn neergezet, niet op de gepubliceerde kiekjes voor. Typeerend in dit opzicht was de hierbij gereproduceerde lucht-foto van een belangrijke petroleumhaven met honderden tanks. In de eerste plaats zijn al die tanks wit geschilderd, hetgeen zeker niet het geval is in tijd van oorlog, want alle gebouwen van militaire betekenis, en hieronder vallen alle petroleumtanks, zijn zorgvuldig gecamoufleerd. Ten tweede, alle tanks op drie na, vertoonen hun schaduw. Die drie tanks konden dat niet doen om de eenvoudige reden, dat zij op het tijdstip, dat de foto werd genomen, nog niet bestonden. Men was nog bezig met de fundeeringen en door deze kleine „vergissing” was het tevens mogelijk den datum vast te stellen waarop die kiek was genomen, n.l. in 1937.

Wij zagen een Deutsche foto van een Engelsch vliegveld met een groot aantal toestellen. Het getal kwam ons bekend voor en wij bladerden eens in oude tijdschriften; de kiek bleek genomen te zijn tijdens een vliegfeest in 1933. Niet alle foto's zijn onecht natuurlijk. Ettelijke malen zijn verkenningsvliegtuigen boven de Firth of Forth geweest en hebben daar gefotografeerd; op verschillende van deze foto's zijn de ontploffende bommen duidelijk te zien. Ook Dover en andere kustplaatsen zijn van groote hoogte gekiekt. Allicht. Maar deze plaatjes zijn blijkbaar niet mooi genoeg, hun propagandistische waarde wordt onvoldoende geacht en het materiaal wordt gecompliceerd door kiekjes, die het eerste oogblik mogen imponeren, doch bij nauwkeurig bekijken niet echt blijken te zijn. Een beetje kinderachtig, een dergelijke soort propaganda!

K. S.

Generale Synode der Gereformeerde Kerken.

Donderdagmorgen 25 April kwam de Generale Synode der Geref. Kerken te Sneek in openbare, tevens voorloopige slotzitting bijeen.

De Voorzitter, Ds J. L. Schouten, opende de zitting op gebruikelijke wijze, hield appel-nominaal en stelde aan de orde het rapport inzake het

Hulpverhoor.

De Voorzitter richtte een woord van dank tot den

rapporteur, prof. dr. H. H. Kuiper, die zulk een voortreffelijk stuk werk heeft geleverd.

In dit rapport heeft de commissie zich niet bepaald tot de punten van het verzoek van de Part. Synode van Noord-Brabant en Limburg: het tijdelijk karakter van het hulp-predikatschap en de niet-ambtelijke werkzaamheden die behalve het proponeeren in de kerken aan een beroepbaar gesteld proponent door de kerkeraden kunnen en mogen worden opgedragen, doch zij heeft haar taak iets breder opgevat, omdat het hulp-predikatschap zulk een belangrijke plaats in de kerken is gaan innemen, dat het wel noodig is dat de kerken zich bezinnen welke beteekenis aan dit hulp-predikatschap zoals dit zich nu ontwikkeld heeft, toe te kennen is.

Daartoe heeft zij in haar rapport allereerst een uitvoerig overzicht gegeven van wat in de Geref. Kerken zoowel als in andere kerken over dit hulp-predikatschap geoordeeld en door de synoden der Geref. Kerken desangende besloten is.

Kort samengevat komt dit neer op het volgende: Tegen een hulp-predikatschap zoals dit in de Engelsche Kerk, de Luth. Kerk, de Duitsch-Zwitserse Kerk, de Boheemsche Kerk en de Hongaarsche Kerk en evenzo in de Ned. Herv. Kerk hier te lande is ingevoerd, bestaan zeer ernstige en overwegende bezwaren. De Heilige Schrift geeft voor zulk een hulp-predikatschap geen grond. Ook het ambt van evangelist biedt geen grond voor het hulp-predikatschap daar het met het Apostolaat zelf weggevalen en ook niet als ambt bedoeld was voor een gevestigde kerk, maar alleen diende als orgaan der apostelen om kerken te stichten. De Heilige Schrift leert dat er geen andere ambtsdragers zijn dan de dienaren des Woords, de ouderlingen en de diakenen. Daaraan nog een vierde ambt van hulp-prediker te willen toevoegen is daarom ongeoorloofd en leidt feitelijk tot weder-invoering van een hiërarchische rangverhouding der ambtsdragers. Het onderscheid maken in de bevoegdheden die men den hulp-predikant toekent, doordat men hem of alleen de bevoegdheid toekent van de bediening des Woords waar te nemen, maar niet de bediening der Sacramenten of alleen den H. Doop te bedienen maar niet het H. Avondmaal scheidt wat Christus samengevoegd heeft. De willekeurige scheiding tusschen Woord en Sacrament vindt in de Heilige Schrift geen grond, maar wordt door haar weersproken. De bediening van Woord en Sacrament, die onlosmakelijk saam zijn verbonden, komt alleen toe aan de dienaren des Woords en onder deze dienaren moet gelijkheid gevonden worden aangaande de lasten van hun dienst. De bevoegdheid nu om Woord en Sacrament te bedienen ontvangt de dienaar doordat hij daartoe wettig beroepen wordt, welke roeping bestaat in de verkiezing door den kerkeraad, de approbatie door de gemeente, de examinatie door de classis en de bevestiging.

De regeling in de Ned. Herv. Kerk, dat een hulp-prediker door de gemeente moet beroepen worden en voor de aanvaarding van zijn bediening kerkelijk bevestigd moet worden, zij het zonder oplegging der handen om door het weglaten dezer ceremonie hem te onderscheiden van een predikant in volen zin des woords, is bevestigd af te keuren.

Al zijn er tegen het hulp-predikatschap, vooral in den zin waarin de Ned. Herv. Kerk die geregeld heeft ernstige bezwaren in te brengen, toch meent de commissie dat de bezwaren, vooral die, welke ontleend zijn aan art. 17 K. O., alleen gelden wanneer men den hulp-prediker als een ambtsdrager van mindere kwaliteit beschouwt dan een gewone dienaar des Woords, maar niet, wanneer men in hem alleen een tijdelijke hulp ziet, en zijn bevoegdheden beperkt. Het argument, dat het voor een candidaat nuttig is en zelfs zeer gewenscht om zich praktisch te oefenen onder leiding van een bekwaam predikant om dan tevens tot een helper te zijn, heeft, aldus de commissie, zekere waarde en al zou de commissie er niet een voor alle candidaten verbindend voorschrift van willen maken (zoals de Hongaarsche kerk doet, die zelfs den eisch stelt, dat de candidaten twee jaar als hulp-prediker dienst moeten hebben gedaan voor zij beroepbaar zijn) toch meent zij, dat het aan de candidaten en aan de kerken wel aan te bevelen is.

De vraag behandelend of niet alleen in steden en dorpen waar een predikant is van zulk een hulp-prediker gebruik gemaakt mag worden, maar ook in vacante kerken, waarin zulk een hulp-prediker een vaste aanstelling krijgt om geregeld den dienst waar te nemen, oordeelt de commissie dat de synode van Middelburg terecht, al achtte zij dat deze hulpdienst in bijzondere gevallen zeer goed kan worden binnent, er op gewezen heeft dat ernstig tegen dit kwaad moet worden gewaakt. Een surrogaat voor den arbeid van een dienaar des Woords mag dit hulp-predikatschap nooit worden. Er laten zich zeker gevallen denken, dat een gemeente zeer klein is, financieel zeer weinig krachten heeft en daarom van zulk een hulp-prediker een tijdlang gebruik maakt, ook in de hoop dat door zijn arbeid de gemeente zal uitgebreid worden. Maar het oordeel of een candidaat bij zulk een vacante gemeente mag inwonen om zijn dienst waar te nemen, behoort aan de classis te staan, die streng toezicht heeft te houden, dat hiervan geen misbruik wordt gemaakt. En daarbij dient evenzeer gewaakt te worden dat zulk een hulpdienst alleen een tijdelijk karakter draagt en niet zoals bij de oefenaars maar al te vaak het geval is, een blijvende betrekking wordt. Een blijvend hulp-predikatschap in welken vorm ook, is altijd af te keuren, het moet een tijdelijk hulpmiddel zijn.

Maar al is zulk een hulpdienst dus niet af te keuren en al kan hij zelfs en voor den candidaat en voor de gemeente nuttig zijn, wel dient steeds scherp in het oog te worden gehouden dat de hulp-prediker geen ambt vervult en dus ook geen ambtelijke bevoegdheden heeft, welke alleen aan den wettigen dienaar des Woords toekomen. De hulp-prediker is geen dienaar des Woords en mag dus ook geen Sacramenten bedienen, zelf niet in geval van nood of met machtiging van den kerkeraad. Ook kan hij geen handelingen verrichten die alleen een dienaar des Woords toekomen als het bevestigen van ambtsdragers, de inzegening van huwelijken, het aannemen van nieuwe leden door hen belijdenis des geloofs af te laten leggen en de uitoefening van de sleutel-macht, waartoe ook de afkondiging van de drie vermaningen behoort, of het weer opnemen in de gemeenschap der kerken van den boetvaardigen zondaar.

Daarentegen is er geen bezwaar tegen, dat hij den voorlezerdienst waarnemt, de jeugd catechiseert of met den predikant of ouderling ziekenbezoek doet. Voorts moet de hulp-prediker van al zijn arbeid waartoe de kerkeraad bij speciale instructie hem autoriseert aan den kerkeraad rapporteeren of aan den predikant of ouderling die in het daarbij betrokken kwartier zijn dienst heeft.

Evenals prof. Rutgers acht de commissie het niet raadzaam den hulp-prediker tot ouderling te beroepen. Er is geen enkele noodzakelijkheid om dit te doen omdat voor al de werkzaamheden van den hulp-prediker geen ambtelijk karakter noodig is en het den schijn geeft alsof daarvoor toch een kerkelijk ambt noodig is. Het werkt bovendien verwarrend omdat de kerkeraad hem ook een arbeid opdringt, het preeken, dat eigenlijk niet tot het ouderlingenambt behoort.

Wat tenslotte het toelaten tot kerkelijke vergaderingen, inzonderheid wat de kerkeraadsvergaderingen betreft, acht de commissie dit wenschelijk voor zijn praktische opleiding. Het voorzitterschap in den kerkeraad geve men den hulp-

prediker echter niet en men vaardige hem niet af naar de meerdere vergadering. Elke schijn zelfs, alsof hij een ambtsdrager is dient vermeden te worden.

De commissie meent in haar rapport richtlijnen te hebben aangegeven die voor dit hulp-predikatschap behooren te gelden. Van bepaalde conclusies heeft zij zich te onthouden omdat zulk een nieuw stel van bepalingen hen niet gewenscht voorkomt en daardoor aan het hulp-predikatschap een min of meer gewettigde positie zou worden gegeven. De commissie meent dat voor de kerken het genoegzaam is als de synode haar instemming met deze richtlijnen betuigt.

Verschillende leden namen hierop aan de discussie deel. Er werd niet gerepliceerd, waarna de richtlijnen onder dankzegging werden vastgesteld.

De reserve-veldprediker.

Hierna rapporteerde Prof. Dr. G. M. den Hartogh over enkele vragen in betrekking tot het reserve-veldpredikatschap.

Op grond van haar rapport adviseerde de commissie de synode uit te spreken:

1e. dat de algemeene kerkelijke positie van de reserve-veldpredikers bepaald wordt door de tijdelijke onderlating van hun dienst in de gemeente met bewilling van den kerkeraad naar art. 14 K.O.;

2e. dat aan de kerkeraden die op verzoek van de dienaren toestemming hebben verleend tot de tijdelijke onderlating, ook de beslissing toekomt inzake den predikdienst en de leiding der kerkeraadsvergaderingen, die de dienaren tijdens hun militair verlof zouden willen waarnemen,

dat evenwel om noodeloze verslapping van den band tusschen de gemeente en haar dienaar die, na zijn tijdelijke functie in het leger weer tot haar terugkeert tegen te gaan, het optreden in den dienst des Woords en het bijwonen van kerkeraadsvergaderingen althans eenige malen per jaar, in het algemeen zeer gewenscht moet worden geacht en voorts te besluiten:

a. deputaten voor de behartiging der geestelijke belangen der militairen op te dragen zich over de reserve-veldpredikers en hun gezinnen te verstaan met deputaten ad art. 13 K.O. en hen te machtigen de Kerken te vertegenwoordigen in een e.v. overleg met de Overheid inzake een definitieve Rijksregeling van de pensionneering der reserve-veldpredikers en hun gezinnen,

b. tot aan de inwerkingtreding van deze Rijksregeling der genoemde pensionneering naar den maatstaf van het door den dienaar laatst van zijn gemeente genoten volle jaarlijksche tractement door de plaatselijke kerk, waaraan hij verbonden is, te doen plaats hebben met dien verstande, dat het e.v. door de Overheid uitgekeerde bedrag in mindering worde gebracht van het door de kerken bepaalde pensioen.

De conclusies werden eenigszins gewijzigd goedgekeurd.

Londen.

Hierna rapporteerde Prof. Dr. H. H. Kuiper over een nader schrijven van de classis 's-Gravenhage in betrekking tot de bediening van Woord en Sacramenten in de vacante kerk van Londen.

De commissie stelde geen conclusies voor, maar achtte het gewenscht om haar advies de classis 's-Gravenhage te doen toekomen, opdat deze door argumenten worde overtuigd.

Op voorstel van den praeses besloot de Synode haar uitspraak van verleden jaar te corrigeren (art. 242 van de Acta 1939) terwijl de pasjus over de Presb. Kerk en de taal werden geschrapt.

De gemobiliseerde predikant.

Wat de ingekomen vraag van den kerkeraad van Kralingen betreft of in bijzondere omstandigheden een gemobiliseerd predikant door zijn kerkeraad kan worden teruggeroepen, sprak de Synode uit, dat een kerkeraad dit recht heeft.

Mededeelingen.

De Voorzitter deelde mede, dat de toespraken der Schotsche algemeene vergadering, vorige week in comité zitting gehouden, alsmede enkele Zedingsbeslissingen alsnog in de Acta zullen worden opgenomen. De Synode zal zich bij de begrafenis van wijlen Dr. H. Kaajan door haar moderamen doen vertegenwoordigen en zond de familie een schrijven van rouwbeklag.

De kwestie-Goossens.

Inzake de kwestie-Goossens werden verschillende conclusies aangenomen. Een commissie is benoemd om met Ds Goossens samen te spreken. Voor de behandeling van haar rapport zal een zitting worden gehouden in het midden des lands. De Synode besloot daarvoor geen synodus-contracta te houden maar in plenaire zitting bijeen te zullen komen.

Tot leden dezer commissie werden benoemd de leden prof. Dr. J. H. Bavinck, prof. dr. H. H. Kuiper, Ds H. W. den Hartogh, Ds S. J. Popma en de voorzitter, die met de samenroeping werd belast.

De zaak-Drachten.

Wat de zaak-Drachten betreft heeft de Synode verschillende conclusies genomen en haar commissie opgedragen deze beslissingen met de betrokken personen te behandelen en uit te voeren. De commissie ad hoc Dijk-Grosheide-v. Engen werd gecontinueerd.

De leergeschieden.

De voortgezette Synode die het rapport van commissie I (leergeschieden) zal behandelen zal begin Sept. te Sneek worden bijeengeroepen.

Elke Part. Synode moet in de kosten der Gen. Synode de helft van haar gewone bijdrage alsnog bijdragen.

Prof. Dr. G. Ch. Aalders adviseerde ter besparing van tijd en geld de e.k. Synode niet in 1942 maar in 1943 te houden en de verschillende mandaten met een jaar te verlengen. Aangezien enkele leden tegen dit advies bezwaar hadden werd besloten over deze zaak in Sept. een beslissing te nemen.

De sluiting.

De Voorzitter sprak hierna een slotwoord, waarin hij er op wees dat ook de voortgezette Synode onder moeilijke omstandigheden aanving. Daarom te meer is er stof tot danken. Spr. richtte een woord van dank tot de Sneeker kerk en de gastvrouwen en -heeren. Hun gastvrijheid is een reden te meer om de slotzittingen eveneens in Sneek te houden.

Deze zittingen zullen door het verscheiden van Dr. Kaajan niet licht vergeten worden. Spr. gedacht de rouwende betrekkingen en de getroffen Kerk van Utrecht.

Spr. dankte inzonderheid de commissie-Goossens en de commissie-Drachten voor hun noeten arbeid en toegewijde werkracht, inzonderheid de rapporteurs Ds den Hartogh en Prof. Dijk.

Spr. droeg den nood der wereld aan God op. De menschengruwelen zijn ook Godsgerichten. Vele menschen voeden zich in dezen tijd met achi. Moge in dezen tijd het herderlijk schrijven vrucht dragen. Moge God, door de werking van Zijn Geest en het licht van Zijn Woord ons bekrachtigen te wandelen waardiglijk de roeping waarmede we geroepen zijn.

Spr. besloot zijn toespraak met het slotvers uit den Heerebrieven: De groote Herder der schapen, enz.

De assessor bracht nu ook den praeses dank voor zijn vaste en rechtvaardige leiding en de geestelijke sterking die zijn presidium in de vergadering bracht. Dit charisma heeft God den voorzitter rijkelijk willen geven! Moge Ds Schouten ook in Sept. weer de vergaderingen voorzitten.

Nadat de voorzitter aan scribae en assessor dank had gebracht voor hun werk deed hij zingen Ps. 19:7, gieng voor in dankgebed en sloot provisioneel deze Synode.

W. C. F. SCH.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Driedal te:

Veldhausen (Graafschap Bentheim): Cand. B. Heetderks te Wilsom (Bentheim), B. H. Lankamp te Uelsen (Bentheim) en H. Tien te Irlhove (Oostfriesland).

Beroepen te:

Ambt-Vollenhove-St. Jansklooster: H. v. d. Wey te Munnekezijl.

Veldhausen (Bentheim): H. Tien te Irlhove (Oostfriesland).

Aangenomen naar:

Diemen: W. Diepersloot te Holwerd.

Vleuten-De Meern: Cand. G. Reijnga, hulppr. te Hoogeveen.

Intrede te:

Doornspijk: Joh. G. Lensink. Tekst: 1 Petr. 2:2.

Benoemd tot Hulp-prediker te:

Hoogeveen: Cand. J. Koopmans te Ferwerd.

Hulp-predikers.

De kerkeraad der Geref. Kerk te Enschede heeft het mandaat van cand. W. Wijma als hulp-prediker voor den Evang. arbeid verleend.

Cand. W. Wijma behoudt de volle gelegenheid de Kerken alle Zondagen te dienen, en zal een eventueel beroep gaarne in overweging nemen. Adres: Soendastraat 60, Enschede.

— Cand. W. J. de Ruiter, hulppred. bij de Geref. Kerk te Axel, is als zoodanig weer voor een jaar herbenoemd. Hij blijft in de gelegenheid 's Zondags andere Kerken te dienen en een eventueel beroep terstond in overweging te nemen. Zijn adres is gewijzigd. Het is voortaan: Noordstraat 5, Axel.

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Middelbarnis (2e maal): H. Visser te Bunschoten.

Aangenomen naar:

Middelbarnis: H. Visser te Bunschoten.

Intrede te:

Deventer: I. de Bruyne. Tekst: Coll. 1:27b en 28a.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Bedankt voor:

Leiden: M. Heikoop te Utrecht.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Giesse-Nieuwkerk e.a.: A. Vroegindewey te Loon op Zand. Goor: W. J. Fournier te Harkstede-Scharmer.

Haskerhorne (toez.): Cand. A. M. v. d. Neut te Rotterdam.

Linschoten: L. Brasser te Bruchem e.a.

Over-Langbroek (toez.): Cand. C. J. Verkaik te Reeuwijk.

Wijk aan Zee en Duin (toez.): B. J. Lietaert Peerbolte te Willemsoord.

Aangenomen naar:

Westerbork: M. Hoekstra te Scherpenzeel (Fr.).

Bedankt voor:

Godlinze: F. C. Kleinman te Herwen en Aerdt.

Valthermond (Dr.): W. E. Heijboer te Ouwkerk (Z.).

Afscheid van:

Heerlen: G. Mol. Tekst: Jer. 18:3 en 4.

Leiden: M. J. Punselle. Tekst: Hebr. 11:9 en 10.

Oud-Heijerland: J. D. Kleyne. Tekst: Matth. 28:20.

Overleden:

Dr. J. C. S. Locher, em-pred. te Leiden, 72 jaar.

Van Zondagsschool naar Catechisatie

door Ds S. G. DE GRAAF.

Een handleiding voor Clubs, die ten doel hebben de kinderen, die de Zondagsschool verlaten voor te bereiden voor de Catechisatie.

In dit boekje wordt het Kort Begrip behandeld in 56 lessen.

De pers is vol lof over dit praktische en overzichtelijke boekje.

Uitmendend geschikt voor het Catechetisch onderwijs op de Lagere en Middelbare scholen!

Prijs f 0.90.

Verkrijgbaar bij den boekhandel of rechtstreeks op postrekening nr. 36000 van de Uitgevers

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V. - GOES

AMBT EN OPLEIDING

door A. M. LINDEBOOM

Dit boek trok algemeen de aandacht door zijn oorspronkelijken opzet, principiële beschouwing en consequente conclusies.

Prijs f 2.—

Verkrijgbaar bij den Boekhandel of rechtstreeks op postrekening nr. 36000 van de Uitgevers

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V. - GOES